

100 hodin astronomie od 2. do 5. dubna 2009

Tisková zpráva Českého organizačního výboru Mezinárodního roku astronomie 2009

1. dubna 2009

V tomto týdnu prožije celá planeta stěžejní projekt Mezinárodního roku astronomie 2009 nazvaný **100 hodin astronomie** (100 Hours of Astronomy). V rámci tohoto projektu se uskuteční na **1500 jednotlivých akcí ve 130 zemích světa**. Projekt tak aspiruje na největší událost určenou k popularizaci jedné vědní disciplíny, jaká kdy byla zorganizována. **Uskuteční se od 2. do 5. dubna 2009**. Tato celosvětová akce potrvá nepřetržitě čtyři dny a noci. Je složena z řady nejrůznějších aktivit, jejichž cílem je zapojení široké veřejnosti. Během těchto čtyř dní si lidé z celé planety budou předávat své zkušenosti a zážitky ze sledování hvězdné oblohy. Pro mnohé to bude možná vůbec první příležitost spatřit nebeské divy prostřednictvím dalekohledu, pro jiné možnost předat své zkušenosti i nadšení a poodhalit tajemství vesmíru dalším. Každý, kdo bude chtít, se může v rámci *100 hodin astronomie* zúčastnit veřejných astronomických pozorování, dalších akcí pro veřejnost na hvězdárnách a také na internetu.

Všude ve světě - vybíráme

Franklinův Institut v rámci zahájení *100 hodin astronomie* představí jeden ze dvou zachovaných Galileových dalekohledů, zapůjčený muzeem historie vědy ve Florencii.

Budou probíhat zajímavé diskuse o významu astronomických pozorování v různých dobách v několika vědeckých či vzdělávacích centrech, jakými jsou např. Astronomická observatoř v Jižní Africe či planetárium v Hamburgu. Přednášky budou pak k dispozici ke stažení na internetu. Díky video konferenčnímu přenosu a možnosti chatu bude také možné položit své vlastní otázky.

Internet nabízí e-mailové diskuzní skupiny <http://groups.google.com/group/unawe-100h>, kde si můžete popovídat s profesionálním astronomem či třeba jenom s dalším nadšencem do astronomie po celém světě.

Evropská jižní observatoř zve na astronomický výlet kolem světa za 80 velkými dalekohledy

Pro ty, které uchvátila technická dokonalost současných astronomických observatoří a dalekohledů, bude **3. dubna** probíhat akce, která zájemcům umožní podívat se do nitra kopulí a pozorovacích místností **80 různých astronomických observatoří po celém světě po dobu 24**

hodin. S tím souvisí také možnost po celou dobu trvání, tedy od 2. a do 5. dubna, plně ovládat na dálku teleskopy několika vybraných institucí. Po patřičné registraci tak budete moci pořídít v reálném čase snímky vámi vybraných objektů, a to i bez patřičných astronomických znalostí.

Dne 3. dubna 2009 v 11 hodin dopoledne bude zahájen unikátní čtyřicetihodinový přímý přenos s názvem **Cesta kolem světa za osmdesátí dalekohledy**, který divákům umožní v průběhu jednoho dne „navštívit“ některé z nejvyspělejších astronomických dalekohledů na Zemi i mimo ni. Poprvé v historii se tolik velkých observatoří spojí v rámci jednoho projektu určeného široké veřejnosti. Internetové vysílání organizuje Evropská jižní observatoř (jíž je Česká republika členem) v rámci **Mezinárodního roku astronomie 2009** (IYA 2009).

Diváci budou moci spatřit nejnovější snímky vesmíru, zjistit, co zkoumají observatoře v jejich zemi či na druhém konci světa, sami pokládat otázky a zjišťovat, co astronomové právě dělají v daném okamžiku. Projekt se z těch nejznámějších zúčastní tyto observatoře: chilské La Silla a Paranal (s dalekohledy VLT), havajské Gemini North a Keck (USA), Anglo-australský teleskop na Kanárských ostrovech, Jihoafrický velký dalekohled (SALT), Hubbleův kosmický dalekohled (HST), orbitální observatoře XMM-Newton a Integral. Program zavede přihlížející na **každý kontinent** planety Země včetně Antarktidy!

Centrem celého přenosu bude řídicí středisko ESO v Garchingu poblíž Mnichova (Německo). Jeho živé internetové vysílání zajistí **Ustream.tv**. Každý, kdo má ve svém počítači nainstalován internetový prohlížeč podporující *Adobe Flash*, bude moci program zdarma sledovat na adrese www.100hoursofastronomy.org. Kdo bude chtít, může se stát i **součástí pořadu** zasláním vzkazu nebo otázky. Přehrávač s přenosem může kdokoli bez dalších povolení umístit i na své webové stránky. Televizní stanice, internetové portály nebo vědecká centra mohou využít také přenosu s vysokou kvalitou.

Také v České republice

Česká verze internetové encyklopedie Wikipedia (www.wikipedia.cz) zvolila pro tento týden jako hlavní článek právě upozornění na Mezinárodní rok astronomie 2009.

V České republice jsou hlavní akce projektu *100 hodin astronomie* připraveny na **Astronomickém ústavu AV ČR v Ondřejově**, v Litomyšli, kde město dokonce pohasne své veřejné osvětlení a nasvětlení památek pro lepší pozorovací podmínky k veřejnému pozorování oblohy, dále v Českých Budějovicích a v Karlových Varech (podrobný program dále). Veřejnost také může využít české speciality – husté sítě popularizačních hvězdáren a jejich pravidelné otevírací doby. Předpověď počasí je slibná a k pozorování se nabízí Měsíc a planeta Saturn, jejichž pozorovatelnost je nyní výborná. Tato dvě vesmírná tělesa symbolicky spojí rok 2009 s rokem 1609, kdy na ně Galileo Galilei poprvé namířil dalekohled.

Astronomický ústav AV ČR - 1., 2. a 5. dubna pozorování oblohy pro školy a pro veřejnost na observatoři v Ondřejově

Astronomický ústav AV ČR v Ondřejově v rámci projektu **100 hodin astronomie** nabídne na denní obloze pozorování Slunce přes sluneční filtr, na večerní obloze pak především Měsíc a Saturn. **Zveme také astronomy amatéry, aby na dobu našich pozorování přijeli na observatoř se svými dalekohledy**, organizační informace na <http://www.asu.cas.cz/100-hodin-astronomie>.
Veškerý program zdarma.

Ve středu 1. dubna 2009 od 20:00 do 22:00 nabízíme veřejnosti možnost **pozorování oblohy** dalekohledem v Západní kopuli historické hvězdárny. **Ve čtvrtek 2. dubna 2009 od 8:30 do 12:00** budeme pozorovat naši nejbližší hvězdu **Slunce** a bude možné navštívit muzeum, historické kopule a také se podívat na návštěvnickou galerii **největšího dalekohledu** v České republice. Sraz je vždy na historické hvězdárně. **V neděli 5. dubna 2009 nabízíme od 10:00 do 18:00** pozorování **Slunce** a prohlídku **muzea, historických kopulí** a bude také možné se podívat na návštěvnickou galerii **největšího dalekohledu** v České republice. **Od 20:00 do 22:00** pak následuje **pozorování oblohy dalekohledem** v Západní kopuli historické hvězdárny.

Litomyšl v Mezinárodním roce astronomie

Město Litomyšl a Český organizační výbor Mezinárodního roku astronomie ve spolupráci s Astronomickým ústavem AV ČR, Astronautickou sekcí České astronomické společnosti, Astronomickou společností v Hradci Králové, Astronomickou společností Pardubice a Hvězdárnou barona Krause v Pardubicích vás zvou na rozmanitý astronomický program, který proběhne v **pátek 3. dubna a v sobotu 4. dubna 2009 v Litomyšli**. Akce se koná při příležitosti 95. výročí narození litomyšlského rodáka, čestného občana města a světoznámého astronoma Prof. Zdeňka Kopala a v roce, kdy si Litomyšl připomíná 750 roků od svého založení pod záštitou předsedy Českého organizačního výboru Mezinárodního roku astronomie Jiřího Grygara a starosty města Michala Kortyše. Program je určen základním i středním školám, mateřským školčkám a veřejnosti a je dvoudenní: v pátek 3. dubna dopoledne pro školy, odpoledne a večer pro veřejnost a v sobotu 4. dubna pro veřejnost. Veškerý program zdarma.

Pátek 3. dubna 2009

9:00 – 13:00 Klášterní zahrady

Pozorování Slunce přes filtr dalekohledem a doprovodný dětský program pro mateřské, základní i střední školy. Při zatažené obloze si ukážeme, co dalekohled umí, na pozemských předmětech. V případě deště nás najdete na arkádách na zámku.

14:00 – 17:00 na náměstí u sochy Bedřicha Smetany

Dalekohledy, pozorování Slunce přes filtr. Koná se i v případě špatného počasí, schováme se pod přístřešek. V případě zatažené oblohy si ukážeme, co dalekohled umí, na pozemských předmětech.

18:30 Vzpomínkové setkání u památníku Prof. Zdeňka Kopala (promluví Dr. Jiří Grygar

a starosta města, položení kytice)

20:00 - 23:00 *Klášterní zahrady* - Pozorování noční oblohy dalekohledy

Sobota 4. dubna 2009

9:30 – 17:00 *Přednáškový seriál na zámku*

9:30 RNDr. Jiří Grygar, CSc. – Kam spěje astronomie? (během příštího desetiletí)

11:00 PhDr. Milan Skřivánek - Přírodovědecké tradice v Litomyšli

13:30 předání titulu Astrofotograf roku 2008 (Česká astronomická společnost)

14:00 Prof. RNDr. Jan Palouš, DrSc. – Vznik hvězd a vývoj galaxií

15:30 Ing. Martin Myslivec – Astrofotografie a jak na ni

V předzářní si budete moci prohlédnout doprovodné výstavy a exponáty. K dispozici budou informační materiály Mezinárodního roku astronomie - zdarma.

9:00 – 14:00 *na náměstí u sochy Bedřicha Smetany*

Pozorování Slunce dalekohledem s filtrem a dětský program - omalovánky, soutěže, kvízy a křížovky. Koná se i v případě špatného počasí, schováme se pod přístřešek. V případě zatažené oblohy si ukážeme, co dalekohled umí, na pozemských předmětech.

100 hodin astronomie na Hvězdárně a planetáriu v Českých Budějovicích

Začínáme ve čtvrtek 2. dubna 2009 *pozorováním Slunce* za jasného počasí od 9:00 do 15:00 hodin a následuje *Aprílová obloha*, pořad v planetáriu pro rodiče s dětmi od 16:30 hodin. V pátek 3. dubna 2009 proběhne na českobudějovické hvězdárně opět *pozorováním Slunce* za jasného počasí od 9:00 do 15:00 hodin a *večerní pozorování* 20:00 - 22:00. Hlavním dnem „100 hodin astronomie v Českých Budějovicích“ je sobota 4. dubna 2009 s celodenním programem pro menší i větší návštěvníky. Ten zahrnuje v 10:00 filmové pohádky pro děti *Krtek zahradníkem*, v 10:30 pořad v planetáriu pro děti *Jarní hvězdičky*, ve 12:00 *pozorování Slunce* (pouze za jasného počasí), ve 13:30 filmové pohádky pro děti *Návštěva z vesmíru*, v 15:00 pořad v planetáriu pro dospělé *Jarní hvězdy* rozšířený o novinky z astronomie, v 17:30 astronomické filmy pro dospělé *Cesty vesmírem* a od 20:00 do 22:00 *večerní pozorování* (pouze za jasného počasí). Jednotné snížené celodenní vstupné je 20,- Kč na osobu. Navíc je pro návštěvníky připraven astronomický dárek.

U příležitosti „100 hodin astronomie“ bude ve vstupní hale Hvězdárny a planetária v Českých Budějovicích otevřena nová výstava *Nebe nad Mauna Kea*. Představuje unikátní fotografie pořízené astronomy, kteří pracují na světoznámé observatoři na Havaji. Jejich prostřednictvím spatříte hvězdné nebe nad Mauna Kea, ale můžete nahlédnout i dovnitř kopulí a řídicího centra velkých havajských teleskopů. Fotografie pořídila Jana Pittichová, slovenská astronomka, která se na Institute for Astronomy, University of Hawaii od roku 1999 zabývá

výzkumem komet a její dva kolegové Minghui Chen a Timm-Emanuel Riesen ze stejného pracoviště.

V neděli 5.dubna 2009 pokračuje jihočeských „100 hodin astronomie“ na Observatoři Klet'. Prohlídky v 10:30, 11:30, 12:30, 13:30, 14:30 a 15:30 hodin.

Ti, kdo se z nejrůznějších důvodů nevydají během „100 hodin astronomie“ na českobudějovickou ani na klet'skou hvězdárnu, mohou jihočeským astronomům klást otázky v rámci Astronomické odpovědný Observatoře Klet' na adrese <http://chat.klet.cz>.

Hvězdárna a radioklub lázeňského města Karlovy Vary

V pátek 3.4. a v sobotu 4.4. od 14:00 do 19:30 a v neděli 5.4. od 14:00 do 16:00 uvádíme každou celou hodinu projekci vybraných pořadů Svět malé astronomie. V případě jasné oblohy pozorování Slunce a planet. Jednotné vstupné na program 30,- Kč / osobu.

Svět malé astronomie je jednotícím názvem pro sérii osmi pořadů určených především dětem 5-18 let i jejich rodičům. Základní přednost každého z nich tkví v jejich zpracování divadelní formou za doprovodu animované projekce a krátkých pohádek. Na závěr, pokud to dovolí podmínky, budou doplněny malým pokusem, nebo společnou hrou k danému tématu.

Z aktivit v České republice připomínáme zahájení Mezinárodního roku astronomie v Evropské unii, které se uskutečnilo 7. ledna na Staroměstském náměstí v Praze za přítomnosti pana eurokomisaře Potočnicka a dalších významných hostů. Vybraní čeští studenti se zúčastnili celosvětového zahájení v sídle UNESCO v Paříži. Záznamy z obou těchto událostí najdete na www.astronomie2009.cz. Exteriérová výstava *Vesmír – dobrodružství objevů*, která byla v Praze k vidění od 7. ledna, se právě stěhuje. Bude k vidění od 2. dubna do 14. června na Malinovského náměstí v Brně a od 16. června do 31. srpna bude možné si ji prohlédnout na Masarykově náměstí v Ostravě. Projektem *100 hodin astronomie* Mezinárodní rok astronomie nekončí. V České republice si např. připomeneme 50. výročí od pádu Příbramských meteoritů a 400. výročí zásadního díla J. Keplera *Astronomia Nova*.

Na www.astronomie2009.cz je kalendář akcí v dělení po krajích, zde najdete další plánované akce u nás.

Odkazy

- Around the World in 80 Telescopes: <http://www.100hoursofastronomy.org/component/content/article/34/75>
- 100HA Ustream webcast page: <http://www.ustream.tv/channel/100-hours-of-astronomy>
- 100 Hours of Astronomy: <http://www.100hoursofastronomy.org/>
- ESO IYA 2009 website: <http://www.eso.org/public/events/iya2009/>
- IYA 2009 website: <http://www.astronomy2009.org/>
- Excellence Cluster Universe 100HA activities: <http://www.universe-cluster.de>

- Akce v ČR: <http://astronomie2009.cz/cz/klicove-projekty/100-hodin-astronomie/akce-100-hodin.html>
- České stránky Mezinárodního roku astronomie: www.astronomie2009.cz
- Evropská jižní observatoř: www.eso.org (v angličtině)
- Evropská jižní observatoř: www.eso-cz.cz (v češtině)
- Saturn na obloze v článku na serveru České astronomické společnosti: <http://www.astro.cz/clanek/3648>

Pavel Suchan, místopředseda

Český organizační výbor Mezinárodního roku astronomie 2009
Astronomický ústav AV ČR, v.v.i., Boční II/1401, 141 31 Praha 4
telefon 267 103 040, 737 322 815, e-mail: suchan@astro.cz, suchan@astro.cz